

IV. MAATREGELEN MET HET OOG OP EEN BEROEPSOPLEIDING OF OM BEROEPSERVING OP TE DOEN

A. De gewesten zijn bevoegd voor het schoolonderwijs. De instellingen die met de integratie van gehandicapten zijn belast, hebben op dit vlak een residuaire bevoegdheid.

1. Waals Gewest

Indien het gehandicapte kind is ingeschreven in het gewone onderwijs komt het AWIPH tegemoet in:

- de kosten voor de verplaatsing tussen de school en de woonplaats voor kinderen die moeten worden begeleid, met gemeenschappelijk vervoer, wagen of taxi;
- de verblijfskosten (internaat);
- de extra kosten voor de aankoop van leerboeken of didactisch materieel;
- de kosten voor de pedagogische begeleiding van sensorisch gehandicapte studenten;
- de opleidingsvergoedingen voor jongeren boven de 18 jaar die hogere studies willen voortzetten en over een bescheiden inkomen beschikken: de studies worden in dat geval gelijkgesteld aan een beroepsopleiding;
- de afgifte van een attest waardoor de gehandicapte persoon die zich inschrijft voor een cursus voor sociale promotie voor beroepsdoeleinden kan worden vrijgesteld van betaling van het inschrijvingsgeld.

2. Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Franse Gemeenschapscommissie)

De dienst PHARE helpt in het kader van:

- verblijfskosten in het geval van schoolintegratie, behalve voor bijzonder en geïntegreerd onderwijs;
- technische materiële hulp (informaticamateriaal...);
- menselijke hulp (pedagogische begeleiding, diensten specifiek voor de auditieve of visuele handicap);
- bij de dienst PHARE ingeschreven personen kunnen vrijgesteld worden van het inschrijvingsgeld voor cursussen voor sociale promotie.

Er is ook pedagogische begeleiding voor het hoger onderwijs.

3. Vlaamse Gemeenschap

- a. – Gehandicapte kinderen en jongeren die zijn ingeschreven in het gewone onderwijs kunnen steun krijgen van het Agentschap via het persoonlijk assistentiebudget. De assistent mag alleen helpen bij praktische en organisatorische taken.
  - Het Agentschap komt ook tegemoet in de vervoerskosten van en naar school.
  - Er kan hulp worden geboden zodat de scholier of de student de lessen kan volgen: omzetting in braille, technische hulpmiddelen zoals een leesloep ...
  - Dove of slechthorende studenten uit het secundair of hoger onderwijs kunnen in bepaalde gevallen een beroep doen op een tolk.
- b. De studenten van het universitair en het hoger niet-universitair onderwijs met een auditieve of visuele handicap kunnen via het Agentschap een vaktechnische en inhoudelijke begeleiding krijgen (pedagogische hulp).

B. Beroepsopleiding van personen met een handicap in een centrum voor beroepsopleiding

1. Waals Gewest

De aangepaste centra voor opleiding en socioprofessionele inschakeling zijn belast met de organisatie van een geïndividualiseerd socioprofessioneel inschakelingsproces dat is afgestemd op de potentialiteiten van de stagiair. Dat proces kan bestaan uit vier fasen:

- de vaststelling van het project, waarin naargelang van het geval een persoonlijke en professionele balans wordt opgemaakt, de mogelijkheid wordt gegeven om beroepen te ontdekken, om basisvaardigheden te verwerven ...;
- de bekrachtiging van het project, waarin naargelang van het geval bekwaamheidstests worden afgelegd ...;
- de kwalificerende opleiding;
- een fase tot opvolging van de stagiair waarin actief naar werk wordt gezocht, een baan gevonden of behouden wordt.

De opleiding wordt afwisselend gevolgd in het opleidingscentrum en in de onderneming. De stagiair mag niet in staat zijn een opleiding te volgen die door de opleidingsoperatoren wordt aangeboden aan de hele bevolking.

De stagiair geniet uurvergoedingen, onder bepaalde voorwaarden een tegemoetkoming in de reis- en verblijfskosten, in de kosten voor schooloppassing en opvangmilieu, en een onderwerping aan de sociale zekerheid. Die voordelen kunnen niet worden gecumuleerd met de voordelen die worden toegekend in het kader van een programma van beroepsherscholing.

Die opleiding beoogt een tewerkstelling onder gewone arbeidsomstandigheden.

2. Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Franse Gemeenschapscommissie)

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft maar één gespecialiseerd opleidingscentrum (Brailleliga).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft zich gericht naar de beroepsopleidingsstructuren voor valide personen, met name door een toegankelijkheidsbeleid.

Er wordt samengewerkt met drie organen :

- "ESPACE FORMATION PME", het opleidingscentrum voor de middenstand in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- het "Institut Bruxelles-Formation pour la formation professionnelle": er zijn fases voor de opvang van stagiairs en opleidingsprogramma's in klassieke circuits en in gespecialiseerde centra (Brailleliga), of bij partners erkend door "Bruxelles-Formation";
- de stad Brussel voor de door haar georganiseerde cursussen voor sociale promotie.

In sommige gevallen kunnen de gehandicapten een beroepsopleiding volgen in een centrum dat is erkend door Bruxelles-Formation of de Forem.

De dienst PHARE kan financieel tegemoetkomen in de aanpassing van de opleidingsplek, in de wegwerking van architecturale obstakels en in bepaalde reiskosten.

3. Vlaamse Gemeenschap

- a. De Vlaamse Gemeenschap subsidieert 12 gespecialiseerde opleidings-, begeleidings- en bemiddelingsdiensten (GOB) voor arbeidsgehandicapten.

Die diensten geven de gespecialiseerde opleiding en begeleiding die de arbeidsgehandicapte nodig heeft om een job in het normale circuit te vinden. De GOB's brengen de nodige professionele vaardigheden bij door middel van opleidingen in gespecialiseerde centra, oriënterende stages en/of een individuele gespecialiseerde opleiding in de onderneming waarvoor aan de werkgever geen tegemoetkoming wordt gevraagd.

- b. De niet-werkende werkzoekenden die een opleiding volgen die erkend wordt door de VDAB kunnen in aanmerking komen voor een aantal financiële voordelen, namelijk:

- kosteloze opleiding en gratis leermateriaal;

- een gratis abonnement van De Lijn of een verplaatsingsvergoeding;
- een kinderopvangvergoeding;
- een premie van 1 euro per effectief gevolgd opleidingsuur;
- een verblijfsvergoeding;
- het behoud van de werkloosheidsuitkering;
- een RVA-premie einde opleiding;
- bepaalde sectoren geven een premie of een voordeel in natura.

Dove of slechthorende werkzoekenden die een door de VDAB erkende opleiding volgen, hebben recht op gratis bijstand van een tolk.

- c. Arbeidsgehandicapten hebben recht op een vergoeding van de VDAB voor de verplaatsing tussen de woonplaats en de plaats van de beroepsopleiding.

C. Bedrijfsstages en -opleidingen

1. Waals Gewest

a. Ontdekkingsstage

Er kan worden voorzien in een of meer bedrijfsimmersieperiodes voor gehandicapte personen die wensen deel te nemen aan een programma voor inschakeling in het arbeidsproces, om hen te confronteren met de werkelijkheid van een beroep of een beroepssector, om na te gaan of hun opleidingsproject relevant is en of zij met de nodige interesse naar werk zoeken. De verwezenlijking van een ontdekkingsstage wordt voorgesteld door de gehandicapte persoon, door het AWIPH of door een dienst die de gehandicapte persoon bijstaat bij het opstarten van zijn beroepsproject.

Er wordt een overeenkomst gesloten tussen de stagiair, het AWIPH en een bedrijf van de privésector of een openbare instelling. De stage duurt een week. De stage is kosteloos. De stagiair krijgt geen vergoeding of bezoldiging. Het AWIPH verzekert de stagiair tegen ongevallen tijdens de stage en op de weg van en naar de plaats van de stage. Het bedrijf of de openbare instelling is niet verplicht de stagiair in dienst te nemen na de stage.

b. Omscholingsovereenkomst

De omscholingsovereenkomst betreft een opleiding in een privé- of overheidsbedrijf waar de gehandicapte persoon voorbereid wordt om in normale arbeidsomstandigheden te werken.

Om een dergelijke overeenkomst (voor een periode van één jaar, die verlengd kan worden en niet meer dan drie jaar mag zijn) te kunnen sluiten, mag de stagiair niet meer leerplichtig zijn, geen beroepskwalificatie en/of -ervaring hebben die onmiddellijk bruikbaar zijn op de arbeidsmarkt, en bekwaamheden hebben die een gunstige inschakelingsprognose mogelijk maken. Bovendien houdt het sluiten van een omscholingsovereenkomst in dat de gewone opleidingsmaatregelen niet geschikt zijn.

De stagiair krijgt opleidingsvergoedingen die overeenstemmen met een percentage van het verschil tussen:

- het brutoloon dat hij zou ontvangen indien hij krachtens een arbeidsovereenkomst in dienst was genomen voor het beroep dat of de functie die het voorwerp uitmaakt van de omscholingsovereenkomst;

en

- het bedrag van de sociale uitkeringen die hij heeft ontvangen vóór de functie, in voorkomend geval naar rata van zijn werkrooster.

Onder sociale uitkeringen moet worden verstaan: werkloosheidsuitkeringen, pensioenen, tegemoetkomingen, uitkeringen en lijfrenten die worden toegekend aan slachtoffers van arbeidsongevallen of beroepsziekten, tegemoetkomingen die worden toegekend overeenkomstig de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (ziekte- en invaliditeitsverzekering), inkomensvervangende tegemoetkomingen voor gehandicapten, beroepsinkomsten voor de uren opleiding.

De vergoeding bedraagt:

- het eerste jaar: 60 % van het verschil tussen de ontvangen uitkeringen en het loon voor de functie, berekend in bedragen per uur op grond van de voltijdse werktijdregeling in de onderneming;
- vanaf het tweede jaar: 80 % van het verschil.

De onderneming stort aan de stagiair het hele bedrag van de vergoedingen en aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) het hele bedrag van de werkgeversbijdragen op die vergoedingen. Het AWIPH betaalt 70 % van die bedragen terug aan het bedrijf.

c. De centra voor socioprofessionele inschakeling

Die door de Waalse regering erkende centra hebben als opdracht via een geïntegreerde aanpak (een of meer filières) de socioprofessionele inschakeling van stagiairs te bevorderen door het verwerven van kennis, vaardigheden en gedragslijnen die nodig zijn voor hun rechtstreekse of onrechtstreekse inschakeling op de arbeidsmarkt, hun sociale emancipatie en persoonlijke ontwikkeling. Die inschakeling moet gebeuren door middel van een van de volgende twee methodologische kaders:

- een fase opleiding en inschakeling bestaande uit leergangen, praktische oefeningen en eventueel bedrijfsstages;
- een fase "bedrijf voor vorming door arbeid" waarbij de theoretische en praktische scholingen eigen aan een beroep of een groep van beroepen van dezelfde sector opgenomen worden binnen een activiteit inzake de productie van goederen en diensten, leergangen en eventueel bedrijfsstages.

Als stagiair wordt met name beschouwd, elke niet-schooldplichtige persoon die als niet-werkende werkzoekende bij de Forem ingeschreven is, die medisch in staat geacht wordt een vormings- en een socioprofessioneel inschakelingsproces te volgen en die:

- hetzij geregistreerd is bij een gewestelijke/gemeenschapsinstelling voor personen met een handicap;
- hetzij het slachtoffer is geweest van een arbeidsongeval/beroepsziekte/ziekte of ongeval van gemeen recht of huisongeval, en het bewijs levert dat de ongeschiktheid ten minste 30 % bedraagt, of een inkomensvervangende tegemoetkoming of een integratietoelage geniet.

Die centra worden gesubsidieerd.

2. Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Franse Gemeenschapscommissie)

a. De ontdekkingsstage

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan de gehandicapte een of meer stages verrichten om zijn inschakeling in het arbeidsproces in de hand te werken. De ontdekkingsstage heeft tot doel de stagiair de mogelijkheid te bieden reële beroeps- en dagelijkse situaties te ontdekken van het beroep dat of de functie die hij wenst uit te oefenen en na te gaan of dat beroep of die functie beantwoordt aan zijn wens en aan zijn competenties.

De stage maakt het voorwerp uit van een overeenkomst tussen de stagemeeester, de stagiair en de dienst PHARE. De stage duurt maximaal 20 werkdagen. Een personeelslid moet ermee worden belast de stagiair op te volgen. De stage wordt niet vergoed. De Franse Gemeenschapscommissie verzekert de stagiair gedurende die periode tegen arbeidsongevallen en voor wettelijke aansprakelijkheid.

De ontdekkingsstage is onverenigbaar met de omscholingsovereenkomst, de mentoraatspremie, de sensibiliseringspremie, de inschakelingspremie, de vestigingspremie en de maatregelen inzake aanpassing van de werkplek en van de werkomgeving.

b. De omscholingsovereenkomst

De omscholingsovereenkomst heeft tot doel de persoon met een handicap de kans te bieden zich te vormen en de competenties te verwerven die het dichtst aanleunen bij die welke voor het gezochte beroepsprofiel geëist worden. De aanvraag bij de dienst PHARE moet dus een beschrijving van de functie en van de door de stagiair uit te voeren taken omvatten. De aanvraag wordt ondertekend door de stagiair en de opleidingsonderneming.

De omscholingsovereenkomst kan worden gesloten in het kader van alternerend leren. Ze kan worden gesloten met een privaatrechtelijke onderneming, met inbegrip van een onderneming met aangepast werk, en met een publiekrechtelijke onderneming.

Het multidisciplinair team beslist over de aanvraag van de persoon met een handicap om met de werkgever een dergelijke overeenkomst te sluiten, op basis van de mate waarin de functie en de uit te voeren taken coherent zijn met de capaciteiten en de behoeften van de stagiair. Er wordt een model van overeenkomst opgemaakt. De overeenkomst wordt schriftelijk vastgesteld tussen de opleidingsonderneming, de persoon met een handicap en de dienst PHARE. Een personeelslid wordt belast met de opvolging van de stagiair.

De duur van de overeenkomst wordt bepaald op maximaal één jaar, en kan verlengd worden met periodes van maximaal één jaar, zonder een totale duur van drie jaar te overschrijden (in een onderneming met aangepast werk kan die totale duur op vijf jaar worden gebracht). De overeenkomsten voor een periode van zes maanden of minder omvatten een proefperiode van zeven dagen. De proefperiode voor overeenkomsten van meer dan zes maanden kan niet langer zijn dan één maand en niet korter zijn dan zeven dagen. Bij een schorsing van de uitvoering van de overeenkomst wordt de duur van de overeenkomst verlengd met een periode die gelijk is aan die van de schorsing.

De persoon met een handicap krijgt een vergoeding die bestaat uit:

- een tegemoetkoming ten laste van de werkgever, waarvan het minimumbedrag is vastgesteld op 1 euro per effectief gepresteerd of daarmee gelijkgesteld uur, en dat vanaf het tweede jaar op 1,50 euro wordt gebracht (behalve voor de werknemer die is tewerkgesteld in een onderneming met aangepast werk);
- een aanvullende tegemoetkoming (ten laste van de werkgever, maar terugbetaald door de dienst PHARE), die is vastgesteld op 75 % van het gemiddeld minimummaandinkomen, zoals gewaarborgd door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 43 van 2 mei 1988, verminderd met het bedrag van de wettelijke en reglementaire pensioenen, vergoedingen en uitkeringen.

De dienst PHARE betaalt de aanvullende tegemoetkoming terug aan de opleidingsonderneming.

De omscholingsovereenkomst is niet verenigbaar met de ontdekkingsstage, de mentoraatspremie, de inschakelingspremie en de vestigingspremie.

3. Vlaamse Gemeenschap

a. Individuele beroepsopleiding (IBO)

De werkzoekende arbeidsgehandicapte kan, zoals elke andere werkzoekende, een beroepsopleiding volgen in de private of openbare sector of in een vzw.

De opleiding in de onderneming kan 1 tot 6 maanden duren. Na een succesvolle opleiding moet een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur worden gesloten tussen de stagiair en de werkgever.

Tijdens de opleiding moet de werkgever geen loon betalen aan de stagiair, maar wel een productiviteitsvergoeding waarop geen socialezekerheidsbijdragen verschuldigd zijn. De premie komt bovenop de reeds door de stagiair ontvangen uitkeringen en komt overeen met het verschil tussen het normale loon en die uitkeringen. De werkgever moet de verplaatsingskosten van de stagiair betalen en hem verzekeren tegen arbeidsongevallen.

b. Gespecialiseerde individuele beroepsopleiding (GIBO)

De gespecialiseerde individuele beroepsopleiding (GIBO) heeft tot doel te zorgen voor duurzame tewerkstelling van mensen met een arbeidshandicap. Het gaat om een intensieve gespecialiseerde begeleiding. Die beroepsopleiding kan worden gevolgd in de private of openbare sector of in een vzw.

De opleiding heeft een minimumduur van een maand en een maximumduur van 52 weken. Na een succesvolle opleiding moet een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur worden gesloten tussen de stagiair en de werkgever.

De werkgever moet de verplaatsingskosten van de stagiair betalen en hem verzekeren tegen arbeidsongevallen. Hij kan een tegemoetkoming van de VDAB genieten voor de kosten voor de aanpassing van de werkplek.

Informatie over de IBO's of GIBO's kan worden verkregen bij de VDAB.

4. Duitstalige Gemeenschap

a. Oriëntatiestage

De oriëntatiestage komt neer op de beroepsoriëntatie van een persoon met een handicap door middel van een bedrijfsstage, om de stagiair een idee te geven van zijn beroepsbekwaamheden en -belangen en het bedrijf de mogelijkheid te geven de huidige en nog te ontwikkelen vaardigheden en kennis van de stagiair in te schatten.

De stage moet het ook mogelijk maken na te gaan welke aanpassingen van de werkplaats – van technische, organisatorische en/of didactische aard – nodig zijn met het oog op een grondiger opleiding en/of een tewerkstelling.

De Dienst moet de stage vóór het sluiten van de overeenkomst goedkeuren. De stage wordt goedgekeurd voor ten minste één week en ten hoogste drie maanden en mag slechts één keer voor dezelfde stagiair in een bedrijf goedgekeurd worden.

Vóór het begin van de stage wordt door bemiddeling van de Dienst een overeenkomst gesloten tussen de stagiair of zijn wettelijke vertegenwoordiger en de werkgever. In beginsel mag de stagiair niet in een school zijn ingeschreven.

Hij krijgt geen loon maar een premie van de Dienst en terugbetaling van zijn reiskosten. Bovendien sluit de Dienst voor hem een arbeidsongevallenverzekering af.

Tijdens zijn stage wordt de gehandicapte begeleid door een persoon die de Dienst beroepsbekwaam acht. Deze persoon geeft de werkgever eveneens advies over het stageverloop.

b. Bedrijfsopleiding

De bedrijfsopleiding beoogt de inschakeling van een gehandicapte in het arbeidsproces door hem voor te bereiden op een betrekking onder normale werkomstandigheden.

Die opleiding moet onafhankelijk zijn van de gevolgde schoolopleiding. Door bemiddeling van de Dienst wordt een overeenkomst voor opleiding in een bedrijf gesloten tussen de gehandicapte en de werkgever, die tot de privésector moet behoren of een gemeente moet zijn. Er wordt een inkomensvervangende tegemoetkoming aan de gehandicapte toegekend, bestaande uit:

- de door de werkgever betaalde vergoeding die gelijk is aan het bedrag dat verschuldigd is in het kader van de middenstandsopleiding;
- een door de Dienst toegekend bedrag dat overeenstemt met een percentage van het gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen, dat wordt bepaald door de leeftijd en de gezinssituatie van de gehandicapte, met aftrek van met name de aan de gehandicapte toegekende voornoemde vergoeding en wettelijke en reglementaire tegemoetkomingen;
- een aanvullende premie van 0,99 euro per opleidingsuur.

De Dienst betaalt aan de werkgever de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid terug die hij werkelijk aan de RSZ heeft betaald krachtens de overeenkomst voor bedrijfsopleiding.

De Dienst staat in voor de reiskosten, de kosten voor de aankoop van didactisch materiaal alsmede de kosten voor de aanpassing van de werkplek.

c. Stage tot beroepsreadaptatie

Voor de stage tot beroepsreadaptatie die de gehandicapte moet voorbereiden op een betrekking onder normale werkomstandigheden, moet een stageovereenkomst worden gesloten tussen de stagiair en de werkgever, na goedkeuring door de Dienst.

Een bevoegde persoon van de door de Dienst erkende instellingen of diensten of een bevoegde persoon van de Dienst zelf moet de stage opvolgen en erop toezien. De stage duurt ten hoogste twaalf maanden, maar kan worden verlengd.

Om een stage te kunnen volgen moet de gehandicapte persoon ingeschreven zijn bij de Dienst, ten minste 21 jaar oud zijn en een vervangingsinkomen genieten of ten minste 18 jaar oud zijn en het bewijs leveren dat hij verhoogde kinderbijslag voor personen met een handicap ontvangt.

De stagiair krijgt geen loon. De kosten die voor zijn rekening zijn en de door hem gedragen onkosten worden bepaald in de stageovereenkomst, in onderlinge overeenstemming tussen beide verdragsluitende partijen en de begeleider. Die kosten worden door de werkgever aan de stagiair terugbetaald. Het maximumbedrag van de terugbetaalbare kosten wordt door de Dienst vastgesteld.

Informatie over die maatregelen kan worden verkregen bij de Dienst.